

**Kindrachuk N. M. Confrontation of Soviet and Ukrainian national identity during the creation and implementation of the new Soviet ritualism (the 60's and 70's of the XXth century)**

The confrontation of Soviet and Ukrainian national identity during the 60's and 70's of the XXth century has been investigated in the given article. The author reveals the essence, the process of creating and artificial implementing the new Soviet ritualism in the life of Ukrainians. This ritualism became a convenient tool for popularizing communist ideology in the Ukrainian SSR, depriving historical memory and inhibiting the national identity of Ukrainians, eradicating the traditional basis of national culture. Fundamental changes in the state policy in the sphere of religion have been characterized. Transformation of religious rituals into atheistic ones has been described. The attitude of Ukraine's title nation representatives to religious persecution by the communist authorities has been shown. The author evaluates the role of the church in the cultural and spiritual life of Ukrainians, forming their national mentality, preserving original Ukrainian values, customs, traditions and beliefs.

**Key words:** Ukrainians, national identity, Ukrainian traditions, Christian values, confrontation, Soviet ritualism, atheistic consciousness.

**Киндрачук Н. М. Противостояние советской и украинской национальной идентичности в период создания и внедрения новой советской обрядности (60–70-е гг. XX в.)**

В данной статье исследовано противостояние советской и украинской национальной идентичности в течение 60–70-х гг. XX в., раскрыта сущность, процесс создания и искусственное введение в жизнь украинцев новой советской обрядности, которая стала удобным инструментом для пропаганды коммунистической идеологии в УССР, лишения исторической памяти и торможения национальной самобытности украинского народа, искоренение традиционных основ национальной культуры. Охарактеризованы коренные изменения в государственной политике в сфере религии, отражено трансформацию религиозных ритуалов в атеистические, показано позицию представителей титульной нации Украины в отношении религиозных преследований со стороны коммунистической власти, дана оценка роли церкви в культурно-духовной жизни украинцев, утверждению их национального менталитета и сохранении исконных украинских ценностей, обычаев, традиций и веры.

**Ключевые слова:** украинцы, национальная идентичность, украинские традиции, христианские ценности, противостояние, советская обрядность, атеистическое сознание.

УДК 929:329.7(477+73)

**Н. В. Матвійчук**

## **СТЕПАН КУРОПАСЬ: МАТЕРІАЛИ ДО БІОГРАФІЇ**

В статті висвітлено біографію військового УГА, представника української громади США Степана Куропася. Окреслено основні етапи життя, проаналізовано політичну та громадсько-культурну працю в США. Досліджено діяльність С. Куропася в Українському Народному Союзі, Українському Конгресовому Комітеті Америки, Злученому Українському Американському Допомоговому Комітеті, Організації Державного Відродження України та інших українських громадських та політичних організацій в Америці.

**Ключові слова:** Степан Куропась, Український Народний Союз, Український Конгресовий Комітет Америки, Злучений Український Американський Допомоговий Комітет, Організація Державного Відродження України.

Важливою частиною українства є діаспора, представники якої протягом багатьох років робили суттєвий внесок в дослідження проблем у різних галузях науки, творили власні наукові установи, громадські та церковні організації і сьогодні, переважно, живуть проблемами далекої батьківщини. Про українську діаспору існує низка досліджень у зарубіжній і українській історіографії. Зокрема, це праці Ю. Бачинського, Я. Чижя, В. Маркуся, В. Трощинського, А. Шевченка, А. Атаманенко та ін. Науковці спрямовують увагу на вивчення причин та передумов переселення українців в інші країни, організацію ними політичного та громадсько-культурного життя, діяльність організацій та установ, а також розглядають працю діячів української діаспори. Вагоме місце серед студій, присвячених вивченню історії української діаспори, займають персональні дослідження, які висвітлюють громадську, політичну, культурницьку та наукову роботу осіб, котрі з різних причин опинилися в інших країнах.

З-поміж громадсько-політичних діячів української діаспори в США увагу привертає постать Степана Куропася – головного контролера Українського народного союзу (далі – УНС), активного діяча Організації державного відродження України (далі – ОДВУ) та ОУН. Метою розвідки є висвітлити основні етапи життєвого шляху С. Куропася, простежити процес становлення його як громадсько-політичного та культурного діяча.

На жаль, в сучасній українській історіографії відсутні спеціальні дослідження, які б висвітлювали діяльність С. Куропася. Наявні лише нечасті згадки про нього у низці статей, які по-суті, коротко висвітлюють його внесок у ту чи іншу сферу суспільного життя закордонних українців. Зокрема, варто відзначити дослідження сина С. Куропася Мирона, в яких автор, вивчаючи життя української діаспори в США подекуди

дає оцінку і діям батька як активного учасника аналізованих подій [1; 2; 3]. Згадки про громадського діяча містять і статті його сучасників: І. Кедрина, П. Стерча, В. Нагірняка, опубліковані у періодичних виданнях “Свобода”, “Українське слово”, “Новий шлях”, “Українські вісті”, “Самостійна Україна” [4; 5; 6]. Джерелом до вивчення життя та діяльності С. Куропаса, яке допомагає доповнити та уточнити хронологію подій, в яких він брав участь, виявити оцінку його дій сучасниками, є альманахи, присвячені конвенціям УНС, річні звіти діячів УНС тощо [7; 8].

Іншим важливим джерелом, яке, щоправда, за своєю природою є суб’єктивним, є спогади громадського діяча, опубліковані у США 1988 р. У них С. Куропась описує основні етапи свого життя (дитинство, навчання, перебування в австрійській армії в роки Першої світової війни, життя та діяльність у США). Автор спогадів характеризує діяльність основних організацій українських мігрантів у США, взаємодію їх із материковою Україною. Важливе значення мають і подані ним характеристики провідних діячів української громади США [9].

Степан Куропась 1 жовтня 1900 р. народився в селянській родині в с. Селиськи Перемишльського повіту [9, с. 7]. Про дитинство С. Куропаса відомо небагато, переважно, з його споминів. Дитинство було складним: чотирирічним він втратив маму. Опікуватись молодшими братами та сестрами (крім Степана, було ще троє дітей) була змушена найстарша (одинадцятирічна) сестра, оскільки батько займався роботою в полі. Через рік після смерті матері, як згадує С. Куропась, батько знову одружився на жінці, котру автор споминів характеризує як “дуже працювиту, доброї вдачі” [9, с. 9].

Малим він змушений був працювати – пасти гусей у місцевих вельмож “відбув там свою кар’єру, аж поки не пішов до гімназії” [9, с. 8]. Проте, у гімназійні роки бракувало коштів і хлопець був змушений жити в жахливих умовах (спати в коридорі на лавці), а також змінити кілька навчальних закладів. Проте, за винятком молодших класів, С. Куропась навчався добре і кожен навчальний рік закінчував “з відзначенням” [9, с. 17].

С. Куропасеві довелося брати участь у Першій світовій війні в складі австрійської армії. В 1918 р. він був прийнятий на військову службу, про що пізніше згадував: “Військова міра була 150 см., а я мав лише 148. Я дуже хотів йти до війська, бо вірив, що як мене візьмуть, то я вже не буду малим, а стану офіцером при полку уланів, про що я мріяв” [9, с. 18].

Всі юнаки, що в майбутньому мали поповнити лави австро-угорської армії, повинні були пройти навчання, після чого вони отримували неофіцерське звання з префіксом “кадет”. Після закінчення кадетської школи, випускники призначалися в полк з рангом кадета залежно від результату випускних іспитів. Ранг кадет-капрал отримували випускники, які мали не дуже високі успіхи у навчанні. Як згадує автор спогадів, після військових вишкอลів він здобув ранг “корпораль кадет-аспірант”<sup>1</sup> та воював на албанському фронті. Служба, пише С. Куропась, була легкою, оскільки велася лише позиційна війна та боротьба з повстанцями [9, с. 19].

У спогадах С. Куропась пише, що навчався добре, і навіть займався зі старшими на кілька років вояками, що у відпустці мали здавати іспити в старшинських школах. Він згадує, що це були старші хлопці, які крім навчання ще й “хотіли забавитися”, тому він був змушений з ними займатися (адже отримував за це гроші) часто в ресторані. Це, як вважає С. Куропась, не сподобалося одному з професорів, і саме тому він отримав оцінку “добре”. Можливо, дійсно ця ситуація й була однією з причин отримання С. Куропасем такого рангу.

Після капітуляції Австро-Угорщини, С. Куропась продовжив військову кар’єру у складі УГА. Як однорічний вістун<sup>2</sup>, він перебував у складі другої сотні куреня групи Крукеничі 8-ї Самбірської бригади УГА [9, с. 22]. Варто підкреслити, що стосовно звання С. Куропаса в лавах УГА знаходимо розбіжності. С. Куропась в спогадах зазначає, що був однорічним вістуном. Проте, в численних матеріалах про С. Куропаса в газеті “Свобода” зазначається, що він був хорунжим УГА [10; 11]. В цьому ж часописі знаходимо інформацію, що С. Куропась був сотником УГА [4]. Василь Нагірняк у статті присвяченій 85-літтю С. Куропаса використовує загальне поняття – старшина УГА [6]. Дослідник Я. Тинченко у роботі про армію УНР 1917-1921 рр. подає списки нагороджених Воєнним Хрестом 1917-1957 рр. та військовою відзнакою “Хрест Відродження” в пам’ять 60-ліття Армії УНР, де поряд з номерами відзнак та датою їх присвоєння вказується, що С. Куропась був підхорунжим [12, с. 344; 368]. М. Куропась у спогадах про батька пише “тато приєднався до УГА як молодший лейтенант (second lieutenant) і боровся з Польщею за незалежність України” [3]. Отже, можна зробити висновок, що С. Куропась пройшов шлях від підстаршинського (сержантського) звання вістуна до старшинського (офіцерського) – хорунжий.

С. Куропась брав участь у боях за м. Перемишль як військовий УГА, що була складовою частиною австрійських військ. В ході бойових дій австрійським військовим довелося відступати до р. Збруч, ділитися на невеликі похідні групи, дістатися на територію Чехо-Словаччини та просити “азилу”<sup>3</sup>. В одній із таких груп С. Куропась потрапив в Чехо-Словаччину й разом з іншими військовими перебував у таборі Німецьке-Яблінне.

<sup>1</sup> “Корпораль», з нім. – *corporal* (австрійський варіант – *corporale*) це капрал – найнижче військове звання молодшого командного складу.

<sup>2</sup> Перше військове звання молодшого офіцерського складу, що прирівнюється до звання молодшого лейтенанта.

<sup>3</sup> З лат. *asylum* – пристанище, місце де не можна переслідувати політичних супротивників, право на захист в іноземній державі.

Після закінчення війни табір був розформований, частина вояків повернулася на українські землі. С. Куропась вирішив переселитися до Праги і продовжити навчання – записався до Високої агрономічної школи та відвідував лекції в Українському вільному університеті [9, с. 21]. Як він згадує, на той час Прага стала осередком української визвольної боротьби. Як відомо, після закінчення війни, згідно із статистикою близько 22 тис. української інтелігенції, політичних та громадських діячів знайшли свій притулок у Чехо-Словаччині [13]. У цей період Прага стала найпотужнішим осередком культурно-національного життя українських емігрантів за кордоном значною мірою завдяки Українському громадському комітетові, який був заснований у 1921 році [13]. В Празі успішно діяли наукові та навчальні інституції: Український вільний університет, Український вищий педагогічний інститут ім. М. Драгоманова, Українська студія пластичного мистецтва, Український академічний комітет, Українське історично-філологічне товариство та ін.

У Празі С. Куропась вів активну професійну діяльність. Як агроном, він запровадив вирощування нових культур рослин, які не були притаманні для культивування у Чехії. Перебуваючи на службі у доволі багатих господарів, він мав достатньо коштів та можливість знайомитися з впливовими людьми, і ці знайомства, подекуди, використовував для допомоги українцям (влаштуючи їх на роботу з гарною платнею). Як згадує автор спогадів: “Якби я не мішався до політики, міг би дістати право горожанства [громадянства], а відтак і посаду в міністерстві рільництва” [9, с. 32]. Проте, зважаючи на політичні перипетії, заворушення у Празі, а також на запрошення товаришів зі Львова С. Куропась покидає чеську столицю.

Вже у Львові він активно почав займатися громадською діяльністю. Зокрема, став одним із засновників газети “Нове Село” (виходила у Львові з 1930 по 1939 рр.) – вузькоспеціалізованого періодичного видання, яке висвітлювало теми сільського господарства, пожертвувавши 500 доларів. В цей час він працював безкоштовно в селах як ветеринар.

Повернувшись до Галичини, С. Куропась змушений був йти на службу “до польського війська, хоч і не мав на те бажання” [9, с. 34]. В лавах УГА С. Куропасеві доводилось брати участь у боях проти польського війська, тому бути військовим у “ворожій” армії бажання не було, проте, вибору він не мав.

Після звільнення з військової служби С. Куропась працював агрономом, робота була важка і мало оплачувана. Через це він із товаришами вирішив повертатися до Праги. Повернувшись до Чехо-Словаччини українці почали шукати роботу – С. Куропась, зважаючи на скрутне становище, погодився виїхати до Тунісу служити добровольцем в французькому легіоні в Африці. Згодом він пригадав, що в Сполучених Штатах Америки мешкає його брат. Звернувшись до консульства, він отримав право на віз до США поза квотою, оскільки мав освіту інженера-агронома, а саме таких спеціалістів на той час потребувала країна. 7 березня 1927 р. кораблем “Левіафан” С. Куропась виїхав до Америки “не знаючи мови... та з одним доларом у кишені” [9, с. 41].

Прибувши до США, спочатку С. Куропась проживав у свого брата і працював на фабриці, що виробляла запчастини до автомобілів. Робота була важкою та малооплачуваною, без вихідних, тому С. Куропасю довелося шукати інше місце для праці з кращими умовами. С. Куропась мав намір виїхати до Канади, де мешкали його знайомі, та через деякий час він зупинився в Чикаго, де на той час вже проживала значна кількість українців. Наголосимо, що між 1920–1930 рр. населення Чикаго зросло з 14,000 до 47,000 осіб, переважно за рахунок зростання кількості приїжджих [14]. Саме в цьому місті він почав свою активну громадсько-політичну та культурницьку діяльність, яка була спрямована на підтримку українців Америки.

У Чикаго С. Куропась зустрів колишніх вояків УГА [9, с. 41], і саме йому належала ініціатива створення в цьому місті Стрілецького гуртка ч.6 в Чикаго (Ukrainian League Post №6). Відтоді С. Куропась був його багатолітнім головою та секретарем. Він зазначає у спогадах, що попри невелику кількість членів гуртка, була розгорнута широка робота по підтримці українців в США (організація відзначення релігійних свят та визначних дат, пожертви на Дім Українських Інвалідів, Пласт, музеї), фінансова підтримка організацій в Україні, розповсюдження періодичних видань з України [15].

У спогадах С. Куропась згадує про організацію зустрічі членів гуртка з Є. Коновальцем, на якій полковник розповів про плани ОУН “і просив присутніх допомагати морально і матеріально в імпрезах для визвольних справ” [9; 16; 17]. Як відомо, Є. Коновалець прибув до США в 1929 р., ним було засновано ОДВУ, до якої С. Куропась вступив одним із перших (у 1929 р.). Як зазначає І. Кедрин, ОДВУ була заснована на ідеологічних засадах ОУН з ціллю “відірвати українське революційне підпілля в Галичині від чужинецьких фондів та опертись на матеріальній базі, що її створила українська патріотична громада в Америці” [4]. С. Куропась зауважує, що ОДВУ виконувала широкі функції: мобілізацію американських українців для фінансової підтримки інституцій в Україні (“Рідна Школа”, “Просвіта”, Товариство Охорони Могил вояків Української Армії).

Проте, найбільше С. Куропась зміг зробити як член, головний контролер (1936–1961 рр.) [18, с. 419] та заступник головного передсідника [голови. – Н.М.] (1961–1970 рр.) [19, с. 49] УНС. УНС став організацією, яка була не лише “допомоговою”, подібною до ряду інших, очолюваних священиками, а змогла вийти на новий рівень, розширивши завдання та згуртувавши свідомих українців, які проживали в США.

Протягом всього часу діяльності в УНС С. Куропась намагався зробити все, що можна, для покращення життя українців у США. Це втілювалося в багатьох сферах: на початковому етапі – допомога новоприбулим в облаштуванні побуту. Згодом, організації розширеної мережі осередків УНС в різних містах, які опікувалися українцями, створюючи фінансові (кредитні спілки), культурно-освітні (читальні, школи, музеї) організації, створюючи фонди для надання стипендій, видаючи книги, журнали, газети; підтримуючи створення та розвиток молодіжних організацій та ін. Як зазначав С. Куропась: “Без відділів УНСоюзу в ЗСА [З’єднані Стейти Америки, синонім США. – Н.М.] і в Канаді була б велика порожнеча в українському житті” [20, с. 52]. При безпосередній участі С. Куропася в Чикаго були створені 393, 398, 415, 423, 428, 452 відділи

УНС та відділи УНС в містах Джолієт (Joliet), Іллінойс; Гері (Gary) та Савт Бенд (South Bend), Індіана; Сент Луїз (St. Louis), Мізури (Missouri), Нілсвил (Neilsville), Вісконсин) та ін. [11].

С. Куропась зазначає, що за всю історію діяльності одним із головних завдань УНС було поширення інформації про Україну серед населення США. Саме з цією метою УНС було фінансово підтримано видання англomовної енциклопедії українознавства, було засновано “Шкільний фонд в Америці” та Просвітню Комісію, що видала бл. 131,000 примірників книжок [9, с. 327]. Проте, як пише С. Куропась, не всі читають книги. Тому діяльність УНС була спрямована й на вихід передач про Україну та українців на телебаченні та радіо. Вагому роль, вважає С. Куропась, відіграли фільми про історію українських земель. Так, він схвально відгукується про фільм С. Новицького “За стерном долі” і зазначає, що фільм є “історією дозрівання української нації з русинів на українців” [9, с. 296].

Іншим важливим завданням УНС, зазначає С. Куропась було “давати українцям ЗСА та Канади дешеве забезпечення й українське виховання в братньому душі” [9, с. 326]. На початках діяльності Союз, зауважує С. Куропась, вибрав правильну тактику дій: “видання газети “Свобода”, що поступово робила з русинів українців... та перших Словарів та Самоучок, ...відкриття шкіл та ліквідацію неграмотності, пізніше – заснування закладів, що давали вищу освіту [9, с. 326]. С. Куропась зауважує, що був добрий ґрунт для підготовки “нових інтелігентів”, що розвивали діяльність УНС [9, с. 326].

Не менш важливою для С. Куропася була робота в ОДВУ. Після смерті Є. Коновальця він залишився активним членом мельниківської гілки ОУН, спочатку співпрацював, а згодом став головним редактором (1958–1959 рр.) журналу ОДВУ “Самостійна Україна”, що виходив у Чикаго [4].

Зауважимо, що журналістську роботу С. Куропась почав, як зазначалося вище, ставши співзасновником газети “Нове Село”. Перебуваючи у Празі в таборі Німецьке Яблінне, С. Куропась був “редактором, адміністратором, репортером, касиром, і навіть, художником” [21, с. 110] журналу “Голос Табору”. В 1920-30 рр. він був членом редколегії журналу “Україна” – першого україномовного часопису в Чикаго, що виходив за редакцією В. Сіменовича [3, р. 9]. Крім того, С. Куропась написав численні статті до “Свободи” (тривалий період вів авторську колонку “Чикагівська хроніка”), “Українського життя”, “Нової Зорі”, “Вістей Комбатанта”, до альманахів та календарів УНС.

С. Куропась став ініціатором створення в Чикаго першого відділу ОДВУ. З П. Дідиком, Г. Семочком, М. Ризою та О. Сеником-Грибівським було утворено відділи УВО в Чикаго та прилеглих містах. Для взаємодії цих відділів в Чикаго було створено Окружну управу, першим головою якої було обрано С. Куропася [9, с. 591]. Крім політичної та громадської роботи, відділами велася значна культурна діяльність. Члени Управи щороку організували Націоналістичні Дні, в рамках яких відбувалися виступи театральних, музичних, хорових колективів, що були організовані українцями. С. Куропась зазначає, що в Чикаго відбувалася значна кількість вистав та концертів. При цьому він виконував роль “пресового референта”: готував повідомлення до ЗМІ про майбутні заходи або про те, як вони відбувались.

Разом з І. Бараном та К. Доманчук-Баран С. Куропась організував в Чикаго концерт Соломії Крушельницької. За фінансової підтримки подружжя Кочанів С. Куропасем було організовано 2 лютого 1930 р. виступ бандуриста Василя Ємця [9, с. 60-61]. У 1933 р. в Чикаго відбулася Світова Вистава. Була створена спеціальна корпорація для підготовки (яка тривала 2 роки) – Century of Progress Ukrainian Worlds fair Exhibit Inc. (Виставкове об’єднання: ярмарка українських світів “Століття прогресу”), секретарем якої був С. Куропась. Він зауважує, що корпорація мала два головні завдання: отримати дозвіл участі України у виставці, як окремої держави та знайти необхідну суму грошей [22, с. 2]. Автор спогадів зазначає, що корпорація зіткнулася з труднощами: протест радянського та польського послів, що наголошували, що Україна не є самостійною державою, і не має права на окремий павільйон на виставці. С. Куропась наголошує, що все ж організованій ними корпорації, а особливо, її голові – В. Сіменовичу, вдалося досягти цілі. Українцям було виділено окремий павільйон, на якому було поміщено синьо-жовтий стяг [9, с. 61].

Активну громадську та культурну роботу С. Куропась проводив й у Лізі Американців Українського Походження, також був секретарем Українського конгресового комітету Америки (УККА), членом Ради директорів та Резолюційної комісії, створеного пізніше, Злученого Американського допомогового комітету (ЗУАДК). Всі ці організації були створені для допомоги українцям в США та, подекуди, в інших країнах. С. Куропась зазначає, що окрім політичної діяльності організації дбали про забезпечення американських солдат, що брали участь в Другій світовій війні: збирали кошти на потреби військових, передавали продукти харчування та медикаменти, а після закінчення війни – займалися “переселенчою акцією” [9, с. 72].

Цікавою є думка С. Куропася про те, що на початку Другої світової війни симпатії американських українців були на боці Німеччини, яка за два дні розгромила Польщу. Він згадує, що їх radoшам не було меж: “Не стало Польщі, приходить кінець на СССР” [9, с. 80]. Проте, з відомих нам історичних подій, знаємо, що такі надії не виправдали себе і, як згадує С. Куропась, сприяли тому, що українців вважали колаборантами гітлеризму, а американських українців – їх “прислужниками” [9, с. 80].

Як зазначає С. Куропась, “ліберальні кола ЗСА [США. – Н. М.] завжди видумували несотворені речі про коляборацію українців з нацистською Німеччиною” [9, с. 68]. Свідченням цього є публікації в тогочасних американських часописах. Так, наприклад, 23 січня 1939 р. у тижневику “Тайм” було опубліковано статтю, в якій зазначалося, що “Карпатській Україні відводиться роль генеруючого центру для руху визволення всіх українських земель від їхніх нинішніх польських, румунських та російських господарів і переведення їх під прихильний протекторат фюрера Гітлера...” [1, с. 327].

Зі вступом США в Другу світову війну, почалися перевірки політично активних українців. Не вдалося цього уникнути й С. Куропасю. На “прохання” агентів ФБР він був змушений надати для огляду свою кореспонденцію, книги, документи і навіть газети. Як голова Окружної управи ОДВУ він також був змушений

їздити з агентами ФБР по домішках членів відділів і бути присутнім при вилученні в них вище перелічених матеріалів. Це, як зазначає С. Куропась, спричинило паніку та параліч українського життя [9, с. 69]. Так, ФБР було порушено справи проти УНС, ОДВУ, а також провідних діячів цих організацій [1, с. 362]. 4 квітня 1941 р. секретарем департаменту Юстиції США було доручено ФБР “виявити всіх провідників, членів і людей, охоплених цими організаціями... здобути копії статутів, правил, регламентів та інших документів, перечитати всі публікації, які видають організації...” [1, с. 263]. Поступово все владналось, але на якийсь час українське громадське життя пригальмувалось.

Після завершення Другої світової війни, пише С. Куропась, українські американці “мали новий клопіт” – зустріч і облаштування життя новоприбулих українців з таборів для “переміщених осіб” в Європі. З прибуттям нової хвилі емігрантів “довоєнна еміграція чекала зміни варті” [9, с. 98]. Проте, як зазначає С. Куропась, нова еміграція була “розполітикованою” і коли “вбралась в пір’я” – поширився розкол американської України, почали виникати все нові організації, які не співпрацювали, а боролися одна проти одної. Підтвердження цієї думки знаходимо у праці В. Трошинського, який зазначає, що новоприбулі іммігранти лише частково влилися в існуючі організації українських американців, часто формувалися окремі відділення у вже існуючих організаціях чи утворювали нові організації [23, с. 55]. Це, на думку дослідника, свідчить, що в українському суспільстві існувала поляризація та розрізненість, що виявлялося в формуванні “паралельних громадських та політичних організацій” [23, с. 57].

Набирає обертів протистояння між представниками різних політичних та ідеологічних течій. Починаючи з 1950-х рр. поряд з діяльністю в УНС, громадською та культурницькою працею, вагоме місце в діяльності С. Куропася займає протистояння з ідеологічними опонентами (представниками ОУН (б)). З численних статей у періодичних виданнях лунають звинувачення сторін у бездіяльності у справі незалежності українських земель. С. Куропась та його колеги по партії звинувачували бандерівців у розвалі єдності серед українців, що проживають у США, розколу бандерівцями УККА, перебирання на себе влади на місцях. С. Куропась звинувачує безпосередньо тогочасного лідера ОУН (б) Я. Стецька та створену ним організацію АБН (Антибільшовицький блок народів) у марному розтрачуванні коштів, пасивності та демагогії [9, с. 320].

Активну діяльність С. Куропась вів на Союзівці (український культурний центр, що був утворений при УНС, і мав на меті сприяти збереженню та поширенню української культури). С. Куропась надавав Союзівці великого значення, оскільки вважав, що тут американські українці старшого віку, що відійшли від справ політичних, можуть втілювати громадські та культурні проекти, передавати знання молоді. Він був головою Комісії для старших членів при Головному Уряді УНС [9, с. 146]. С. Куропась виступив організатором першого з’їзду емеритів-сеньйорів [пенсіонерів. – Н.В.] 1–3 листопада 1975 р., співорганізатором II-го (19-24 вересня 1976 р.), III-го (30 травня–3 червня 1977 р.) та інших з’їздів.

Багаторічна праця С. Куропася на громадське благо була високо оцінена колегами та громадою. За заслуги він неодноразово був нагороджений. Родина Куропасів кілька раз удостоювалася звання зразкової серед українських родин США, а сам С. Куропась одержав Шевченківську нагороду Волі, у грамоті якої зазначається: “Брав участь у визвольній боротьбі в рядах Української Армії, Української Військової Організації, і ОУН під проводом полковника Є. Коновальця... Брав участь на екзекутивних позиціях ОДВУ, УНС, УККА і ЗУ АДК протягом 40-ка років” [9, с. 99].

Помер С. Куропась 11 серпня 2001 р. на 101-му році життя.

#### Джерела та література

1. Куропась М. Українсько-американська твердиня: перші сто років історії Українського Народного Союзу / М. Куропась. – Острог; Чикаго: Вид-во: Острозька Академія, 2004.
2. Kuropas M. / "Taras Bulba" is 100! / M. Kuropas // The Ukrainian Weekly. – 2000. – N. 38.
3. Kuropas M. Lesia and I. A Progress Report and a Ukrainian-American Love Story / M. Kuropas. – Bloomington, Xlibris, 2014.
4. Кедрин І. Степан Куропась / І. Кедрин // Свобода. – 1985. – 1 жовтня.
5. Стерчо П. Степан Куропась – з ласки Божої діяч / П. Стерчо // Свобода. – 1985. – 9 жовтня.
6. Нагірняк В. Степан Куропась. 85 літ його повноцінного життя / В. Нагірняк // Самостійна Україна. – 1985. – Ч. 3(416).
7. Початок нової доби // Українська заморська твердиня: Ювілейний альманах в 75 річчя УНС на 1969 рік. – Джерсі Сіті; Нью Йорк: Свобода, 1969.
8. У Чикаго вшанують родину С. Куропася // Свобода. – 1980. – 5 серпня.
9. Куропась С. Спогади з України й 60 років в Америці / С. Куропась. – Нью Йорк; Париж; Чикаго. – 1988.
10. Голіят Р. С. Куропась про минуле і сучасне / Р. Голіят // Свобода. – 1988. – 16 грудня.
11. Гороховський А. С. Куропасеві сповнилося 100 років / А. Гороховський // Свобода. – 2000. – 13 жовтня.
12. Тинченко Я. Офіцерський корпус Армії Української Народної Республіки (1917-1921). Книга II: Наукове видання / Я. Тинченко. – К.: Темпора, 2011.
13. Гумницька Н. Культурно-мистецький феномен української діаспори міжвоєнного періоду: європейський вимір [Електронний ресурс]. – Режим доступу :[http://miok.lviv.ua/index.php?option=com\\_content&view=article&id=89:2010-03-11-12-12-54&catid=27:2010-03-12-08-53-22&Itemid=48](http://miok.lviv.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=89:2010-03-11-12-12-54&catid=27:2010-03-12-08-53-22&Itemid=48).
14. <http://www.encyclopedia.chicagohistory.org/pages/256.html> 01.05.2015.
15. Куропась С. З історії Стрілецьких Гуртків в Америці / С. Куропась // Вісті Комбатанта. – 1962. – Ч.1(5).
16. Куропась С., Побуцький І. “День Стрільця” / С. Куропась, І. Побуцький // Свобода. – 1929. – 17 травня.
17. Подола І. \ Збірка на УВО / І. Подола // Свобода. – 1930. – 21 липня.
18. Енциклопедія української діаспори / [Гол. Ред. В. Маркусь]. – Чикаго; Нью Йорк, 2009. – Т.1: США. – Кн.1 (А-К).
19. Українська заморська твердиня: ювілейний альманах в 75-річчя УНС на 1969 рік. – Джерсі Сіті; Нью Йорк: Свобода, 1969.
20. Куропась С. Для добра громади / С. Куропась // Українська заморська твердиня: ювілейний альманах в 75-річчя УНС на 1969 рік. – Джерсі Сіті; Нью Йорк: Свобода, 1969.
21. Куропась С. Як я став кореспондентом “Свободи” / С. Куропась // Альманах УНС на рік 1983. – Джерсі Сіті; Нью Йорк: Свобода, 1983.

22. Куропась С. Світова Виставка 1933 року в Чикаго (Україна як держава) / С. Куропась // Свобода. – 1986. – 23 квітня.  
23. Трошинський В. Українці в світі / В. Трошинський А. Шевченко. – К.: Видавничий дім "Альтернативи", 1999.

**Matviychuk N. V. Stephan Kuropas: biographic materials**

*The article deals with the biography of Stephan Kuropas, the UGA military, representative of the Ukrainian community in the USA. The author of the article outlines the basic stages of life, analyzes Kuropas' political, social and cultural work in the USA. The article highlights his activity in the Ukrainian National Association, Ukrainian Congress Committee of America, United Ukrainian American Relief Committee, Organization for the Rebirth of Ukraine and others Ukrainian public and political organizations of America.*

**Key words:** *Stephan Kuropas, Ukrainian National Association, Ukrainian Congress Committee of America, United Ukrainian American Relief Committee, Organization for the Rebirth of Ukraine.*

**Матвійчук Н. В. Степан Куропась: матеріали к биографии**

*В статье освещена биография военного УГА, представителя украинской общины США Степана Куропася. Обозначены основные этапы жизни, проанализировано политическую и общественно-культурную работу в США. Исследована деятельность С. Куропася в Украинском Народном Союзе, Украинском Конгрессовом Комитете Америки, Объединенном Украинском Американском Вспомогательном Комитете Америки, Организации Государственного Возрождения Украины и других украинских общественных и политических организаций в Америке.*

**Ключевые слова:** *Степан Куропась, Украинский Народный Союз, Украинский Конгрессовый Комитет Америки, Объединенный Украинский Американский Вспомогательный Комитет Америки, Организация Государственного Возрождения Украины.*

УДК 78.036(477+430)

О. В. Мельничук

## УКРАЇНСЬКО-НІМЕЦЬКІ МУЗИЧНІ ЗВ'ЯЗКИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

*У статті розглядається співпраця України та Німеччини у галузі музичного мистецтва впродовж 90-х рр. ХХ ст. – на початку ХХІ ст. На основі джерел проаналізовано стан співпраці, основні напрямки та здобутки в цій сфері. Автор дійшов висновків, що українсько-німецькі музичні зв'язки мають давню історію і розвиваються завдяки різноманітним культурним заходам, зокрема міжнародним фестивалям. Складовими елементами цього співробітництва стали гастрольна діяльність, створення спільних міжнародних проектів, дослідження історії українсько-німецьких музичних контактів тощо.*

**Ключові слова:** *Україна, Німеччина, музичне мистецтво, міжнародні зв'язки, міжнародні музичні фестивалі, спільні проекти.*

У міжнародній культурній взаємодії найкраще і найлегше долає кордони музика. Міжкультурний обмін у цій сфері розвивається на різних рівнях і постійно вдосконалюється. До того ж, розвиток людства та сучасних технологій спричиняє значний вплив і на музичне мистецтво. Музичне звучання сьогодні природно набуває абсолютно нових форм, формату виконання. Музика відіграє важливу роль у єднанні різних культур, це "універсальна мова людства" (Г. Лонгфелло). Тому вивчення культурного надбання, вклад кожного народу у світову музичну скарбницю залишається актуальним.

Історію українсько-німецьких музичних зв'язків вивчали Н. Кривець (ХІХ ст.) [1], Г. Карась [2], М. Яцишин (ХХ ст.) [3]. Значення міжнародних фестивалів сучасної музики в Україні для розвитку двосторонніх зв'язків досліджував М. Швед [4].

Аналітичні розвідки мистецтвознавців та розрізнені відомості про діяльність окремих діячів української та німецької музичної культури містяться у газеті "День", журналі "Deutschland", повідомленнях та оголошеннях на офіційних Веб-сайтах організацій, прес-релізах культурних заходів, звітах Посольства України у ФРН. При підготовці статті використано документи Галузевого Державного архіву МЗС України, які вводяться до наукового обігу вперше.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Взаємозв'язок українського та німецького народів у музичній сфері має давні традиції, які продовжились та розширились у новітню епоху. Українсько-німецькі музичні зв'язки наприкінці ХХ ст. – на поч. ХХІ ст. ще не вивчались ґрунтовно. Це й зумовлює актуальність дослідження музичних взаємовпливів України та Німеччини на сучасному етапі.

Платформами для обміну досвідом та ознайомлення з музичним надбанням країн залишаються міжнародні фестивалі та конкурси, а також спеціальні заходи, гастролі мистецьких колективів та виконавців, розробка та реалізація спільних проектів різних музичних напрямків тощо.

Музичні акції в Україні, в т. ч. міжнародні, започатковувались як у 1990-х рр., так і на поч. ХХІ ст. Деякі з них здобули міжнародне визнання і перетворились на майданчики для постійних зустрічей українських та німецьких діячів мистецтва.

Одним з найбільших в Україні є щорічний фестиваль "Київ Музик Фест". З 1990 р. – це найпрестижніший міжнародний форум академічної музики в нашій державі. Традиційно він поєднує сучасну музичну творчість і шедеври світової класики. Сучасна зарубіжна музика була презентована на фестивалі творами композиторів